

Vad betyder kulturmiljön för dig?

Beskrivning av undersökningens
uppläggning och genomförande
samt resultatredovisning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	s. 2
2 UNDERSÖKNINGENS UPPLÄGGNING	s. 2
3 GENOMFÖRANDE	s. 2
4 RESULTATRAPPORTENS UPPLÄGGNING	s. 4
5 REDOVISNING AV BAKGRUNDSFRÅGOR	s. 5
6 RESULTAT	s. 7

BILAGA

Urval och estimation

1 INLEDNING

Den här redovisade undersökningen har utförts av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Riksantikvarieämbetet. Syftet med undersökningen var att undersöka allmänhetens intresse för och kunskaper om kulturmiljön. Undersökningen genomfördes under tiden december 2001-februari 2002 med hjälp av postenkät.

2 UNDERSÖKNINGENS UPPLÄGGNING

2.1 Undersökningspopulation

Den grupp man genom denna undersökning ville undersöka var personer i hela riket i åldrarna 18-74 år.

2.2 Urval

Som ram för urvalet användes SCB:s register över den totala befolkningen (RTB). Urvalets storlek bestämdes till 2000 personer.

2.3 Undersökningsvariabler

Förutom de uppgifter som inhämtats via frågeblanketten har uppgift om kön, ålder, län och kommun hämtats från RTB. För kalibrering har ytterligare variabler använts. Se separat rapport om kalibrering.

3 GENOMFÖRANDE

3.1 Mätmetod

Undersökningen genomfördes som postenkät med 3 skriftliga påminnelser, den första i form av ett tack- och påminnelsekort och de två övriga i påminnelsebrev samt ny blankett.

3.2 Mätinstrument

Frågeblanketten utformades av Statistiska centralbyrån och RAÄ gemensamt.

3.3 Datainsamling

Frågeblanketten skickades till samtliga utvalda personer i början av december. Första påminnelsen sändes strax efter nyår. Efter tre skriftliga påminnelser var svarsandelen 61 %. Trots den låga svarsandelen fick datainsamlingen avbrytas på grund av tidsbrist. Resultatet av datainsamlingen framgår av tabell 1.

Tabell 1.

Population 18-74 år	6 152 788
Urval	2 005
Svar	1 209
Bortfall	
därav vägran	24
svar med avriven identitet	5
språksvårigheter	3
fysiskt/psykiskt hinder	3
tillfällig sjukdom	2
postretur	15
för sent inkommen	34
ej avhörda	701
Övertäckning	
avliden/emigrerat/långvarigt utomlands	9

Svarsprocenten= $100 \times 1209 / (2005 - 9) = 60,6$

3.4 Bearbetning

Inkomna svar har skannats (avlästs optiskt). Eventuella öppna svar har inte kodats. Kommentarer har skannats och överlämnats till RAÄ på CD.

3.5 Uppräkningsförfarande och tabellframställning

Uppräkning har gjorts till populationsnivå. Se separat rapport om kalibrering. Tabeller har tagits fram med hjälp av statistikprogrammet SAS. Osäkerhetstalen har beräknats med hjälp av ett vid SCB framställt program benämnt CLAN.

Samtliga frågor i blanketten har vid tabellframställningen fördelats på bakgrundsvariablerna:

Kön

Ålder (18-34 år, 35-54 år, 55-74 år)

H-region (koderna 1+2, 3 och 4-6, se bilaga 1)

Bostad, fråga 4

Utbildning, fråga 5

Födelseland (Sverige, Norden och övriga), se nedanstående beskrivning

Föreningsmänniska, fråga 6

Besöker kulturaktiviteter, fråga 7

Funderar över kulturlandskapet, fråga 14

Besöker kulturmiljö, fråga 17

De svarande har delats in i tre grupper efter eget och föräldrars födelse-land (frågorna 8 och 9).

- Sverige Personer födda i Sverige och med föräldrar födda i Sverige.
- Norden Personer födda i Sverige och med föräldrar födda i Danmark, Norge eller Finland.
- Norden Personer födda i Danmark, Norge eller Finland och med föräldrar födda i Norden.
- Övriga Personer födda utanför Norden.
- Övriga Personer födda i Sverige och med en eller två föräldrar födda utanför Norden.

3.6 Urvalsfel

Skattningarna är behäftade med en viss slumpmässig osäkerhet beroende på att de baseras på en urvalsundersökning i stället för en totalundersökning.

Den slumpmässiga osäkerheten varierar beroende på det skattade procenttalets storlek och urvalets storlek för den redovisningsgrupp skattningen avser. Osäkerheten hos skattningen beräknas med ett s.k. 95-procentigt konfidensintervall, vilket med 95 procents sannolikhet inkluderar det sanna värdet för populationen. I maskintabellerna som överlämnas separat anges under varje antals- och procentskattning halva konfidensintervallet för skattningen.

I resultatredovisningen har konfidensintervallen inte angivits i tabellerna.

Skillnaden mellan två skattningar sägs vara statistiskt säkerställd om intervallet för den ena skattningen inte överlappar intervallet för den andra skattningen.

Förutom objektsbortfall finns för varje fråga i enkäten ett partiellt bortfall (blanketten är besvarad men enstaka frågor är överhoppade). Exakt uppgift om storleken för detta bortfall finns i tabellerna och anges där som "ej svar".

4 RESULTATRAPPORTENS UPPLÄGGNING

I resultatdelen redovisas frågorna i samma ordning som i frågeblanketten. Frågornas och svarsalternativens exakta formulering anges i redovisningen.

För varje fråga i enkäten redovisas i tabellform svarsandelen för samtliga svarande samt ibland för en bakgrundsvariabel.

I texten beskrivs skillnader mellan grupper endast om de är statistiskt säkerställda.

Observera att i frågor där flera svar har kunnat anges är summan av de olika procenttalen större än 100 %. Summaraden har i dessa tabeller ersatts av en rad med texten "samtliga".

Summan av de olika delmängderna i tabellerna summerar inte alltid till 100 procent. Avrundning av siffrorna till heltal gör att summan ibland avviker med en eller två procentenheter från 100 procent.

5 REDOVISNING AV BAKGRUNDSFRÅGOR

Nedan redovisas antalet svarande i olika redovisningsgrupper, samt den procentuella svarsfördelningen samt den kalibrerade svarsfördelningen.

	Svar antal	Svar procent	Kalibrerad fördelning procent
Kön			
Man	561	46	50
Kvinna	648	54	50
Summa	1209	100	100
Ålder			
18-34 år	329	27	31
35-54 år	475	39	40
55-74 år	405	33	29
Summa	1209	100	100
H-region			
Stockholm, Göteborg, Malmö	402	33	
Övriga större städer	448	37	
Övriga riket	359	30	
Summa	1209	100	
Fråga 4. Hur bor du?			
Villa, radhus, kedjehus		52	49
Hyreslägenhet i flerbostadshus		28	30
Bostadsrätt i flerbostadshus		16	16
Annat		5	4
Summa		100	100
Fråga 5. Vilken skolutbildning har Du?			
Markera det högsta alternativet!			
Folkskola, realskola, grundskola eller liknande		30	29
Yrkesskola, gymnasieskolans 1- eller 2-åriga linjer/program		20	20
3- eller 4-årigt gymnasium eller gymnasieskola		21	23
Universitets- eller högskoleutbildning kortare än 3 år		10	9
Universitets- eller högskoleutbildning 3 år eller längre		19	18
Ej svar		1	1
Summa		100	100
Fråga 6. Skulle du vilja beskriva dig själv som en "föreningsmänniska"?			
Ja, deltar aktivt i en eller flera föreningar		28	28
Tveksamt, är endast passiv medlem i föreningar		36	36
Nej, är inte med i några föreningar		35	36
Ej svar		0	0
Summa		100	100
Fråga 7. Hur ofta brukar du besöka någon kulturaktivitet som t.ex. teater, opera, konsert, bio, museer eller utställningar?			
Flera gånger i månaden		5	5
En eller ett par gånger i månaden		27	27
En eller ett par gånger per år		50	50
Mer sällan än en gång per år		17	18
Ej svar		1	1
Summa		100	100

	Svar procent	Kalibrerad fördelning procent
--	-----------------	-------------------------------------

Fråga 8. I vilket land är du född?

Sverige	86	85
Norge, Danmark eller Finland	5	5
Annat land	8	10
Ej svar	1	1
Summa	100	100

Fråga 9. I vilket land är dina föräldrar födda?**Din mor**

Sverige	83	81
Norge, Danmark eller Finland	7	7
Annat land	9	11
Ej svar	1	1
Summa	100	100

Din far

Sverige	77	75
Norge, Danmark eller Finland	6	6
Annat land	10	12
Ej svar	7	7
Summa	100	100

6 RESULTAT

Nedan presenteras resultaten av enkäten fråga för fråga med kommentarer. Ett nyckelord i enkäten är **kulturmiljö** och enkäten inleddes därför med en förklaring av begreppet, vilken löd på följande sätt:

Kulturmiljön består av de spår som människan har lämnat i sin omgivning genom tiderna. Det kan vara t.ex. kyrkor, höghus, runstenar, kulturlandskap, konst och husgeråd. Kulturmiljön omfattar alltifrån flera tusen år gamla stenåldersbosättningar till nutidens förortsmiljöer, från gamla och sedan länge övergivna åkermarker till våra dagars industrimiljöer och jordbruksfastigheter, från gamla tiders stigar och vägar på land och till sjöss till dagens motorvägar och färjeleder.

Fråga 10.

Vilka av följande egenskaper tycker du utmärker en för dig god boendemiljö?

Markera de fem viktigaste!

Procent av samtliga

Närhet till naturområden	86
Blandad bebyggelse från olika tidsepoker	32
Goda kommunikationer	76
Kulturellt utbud (teater, biograf, utställningar, musikskolor etc.)	35
Närhet till skola och dagis	51
En närmiljö med historiska inslag i landskapet och bebyggelsen	24
Närhet till arbetet	60
Ett rikt föreningsliv (studiecirklar, folkdansgille, idrottsföreningar etc.)	21
Närhet till sjukvård	56
Stort kommersiellt serviceutbud	30
Ej svar	1
Samtliga	100

Den egenskap som flest tycker utmärker en god boendemiljö är närhet till naturområden. Denna egenskap är viktig främst för äldre och boende långt från större städer. Närhet till naturområden är mindre viktigt för den yngsta åldersgruppen, boende i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna samt för personer med utländsk bakgrund. Goda kommunikationer är den egenskap som därefter angetts av flest. Denna egenskap har nämnts av en större andel av dem som bor i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna än av dem som bor utanför de större städerna, 83 procent respektive 65 procent.

Bland dem som är födda utanför Norden är andelen som anger närhet till naturområden, rikt föreningsliv och blandad bebyggelse från olika tidsepoker som viktiga egenskaper för en god boendemiljö är lägre än för dem som är födda inom Norden.

De som i *fråga 16* angett att de vid val av bostad anser att kulturmiljön och kulturutbudet är av stor eller avgörande betydelse fäster större vikt vid blandad bebyggelse från olika tidsepoker, kulturellt utbud, en närmiljö med historiska inslag i landskapet och bebyggelsen. Däremot är närhet till skola och dagis inte av samma vikt som för dem som inte fäster samma vikt vid kulturmiljön och kulturutbudet vid val av bostad.

Ett stort kommersiellt serviceutbud är särskilt viktigt för unga, boende i lägenhet och för boende i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna. Även de som inte vill kalla sig själva för föreningsmännskor uppskattar ett rikt kommersiellt serviceutbud. Att de som benämner sig själva som föreningsmännskor också uppskattar ett rikt föreningsliv är kanske mindre förvånande. Det är inte heller förvånande att de i åldersgruppen 55-74 år inte

fäster samma vikt vid närhet till skola och dagis som övriga åldersgrupper, utan möjligen är det förvånande att så många som 30 procent av dem som är 55-74 år nämner just närhet till skola och dagis som viktigt för en god boendemiljö. Kulturellt utbud tilltalar främst de välutbildade, yngre, kvinnor, och av de som bor i lägenhet, medan blandad bebyggelse från olika tidsepoker attraherar äldre personer.

Fråga 11.

I vilken utsträckning är du intresserad av att vara med och påverka utvecklingen i din närmiljö, som t ex utbyggnad av vägnätet, utformandet av stadskärnan i din närmsta tätort eller landskapsbilden?

Procent av samtliga

	Samtliga	Grundskola	Gymnasium 1-2 år	Gymnasium 3-4 år	Universitet
I mycket stor utsträckning	8	5	6	8	12
I ganska stor utsträckning	23	18	19	22	33
I liten utsträckning	41	39	46	42	38
Inte alls	26	34	27	27	17
Ej svar	2	3	2	1	0
Summa	100	100	100	100	100

Av samtliga personer har 8 procent svarat att de i mycket stor utsträckning är intresserade av att vara med och påverka utvecklingen i sin närmiljö. Det finns ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan män och kvinnors intresse för att påverka utvecklingen i närmiljön. Inte heller ålder har någon märkbar påverkan på hur intresserad man är av att påverka närmiljön.

Intresset påverkas däremot av graden av utbildning. Ju högre utbildningsnivå desto större är andelen som svarat att de "i mycket stor utsträckning" är intresserade av att påverka närmiljön. Bland personer med folkskola, realskola, grundskola eller liknande är andelen som svarat "i mycket stor utsträckning" 5 procent. Bland personer med universitets- eller högskoleutbildning är motsvarande andel 12 procent.

De som uppgett att de brukar besöka kulturaktiviteter en gång per månad eller oftare är mer intresserade av att påverka utvecklingen i sin närmiljö än de som inte besöker kulturaktiviteter lika ofta. Även de som i *fråga 14* angivit att de ofta eller ibland funderar på de historiska spåren i sin omgivning är mer lockade av att påverka sin närmiljö. Det gäller även som i *fråga 17* angett att de ofta åker särskilt för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad. Av dem som åker särskilt för att besöka en sådan plats en gång per månad eller oftare är det 20 procent som "i mycket stor utsträckning" är intresserade av att påverka sin närmiljö. Motsvarande siffra bland dem som åker ett par gånger per år är 7 procent och av dem som åker än mer sällan är det endast 5 procent som "i mycket stor utsträckning" är intresserade av att påverka sin närmiljö.

Undersökningen visar att de som i *fråga 13b* säger att de "i mycket stor utsträckning" är intresserade av att vara med och påverka sin närmiljö även säger att de under senare år har försökt att påverka utvecklingen i sin närmiljö.

Fråga 12.

Om du skulle vilja vara med och påverka utvecklingen i din närmiljö, vem skulle du då vända dig till i första hand?

Markera endast ett alternativ!

Procent av samtliga som är intresserade av att vara med och påverka utvecklingen i sin närmiljö

	Samtliga
Media (t.ex. tidningar, radio, TV)	10
Länsstyrelsen	2
Länsmuseet	0
Det kommunala museet	0
Hembygdsföreningen	4
Kommunen	35
Politiker (i kommun, landsting eller riksdag)	15
Lokal förening/aktionsgrupp	16
Vet ej	17
Ej svar	1
Summa	100

Drygt en tredjedel av de svarande anger att de skulle vända sig till kommunen för att försöka påverka utvecklingen i sin närmiljö. Media, politiker och lokal förening är andra vanligt förekommande alternativ. Det finns inga signifikanta skillnader beroende på kön, ålder, födelseland eller om man bor i en storstad eller inte. Att vända sig till hembygdsföreningen för att påverka utvecklingen av närmiljön tycks vara ett mer främmande alternativ ju högre utbildning man har.

Det är en större andel, 17 procent, av dem som i *fråga 14* angivit att de ofta eller ibland funderar på de historiska spåren i sin omgivning som skulle vända sig till någon politiker än av dem som inte lika ofta funderar kring sådana saker, 9 procent.

Fråga 13a.

I vilken utsträckning tycker du att du har möjlighet att vara med och påverka utvecklingen i din närmiljö?

Procent av samtliga

	Samtliga	18-34 år	35-54 år	55-74 år
I mycket stor utsträckning	1	1	2	1
I ganska stor utsträckning	7	8	7	7
I liten utsträckning	42	31	47	47
Inte alls	21	22	18	23
Ingen uppfattning	27	36	23	21
Ej svar	2	2	3	2
Summa	100	100	100	100

De flesta anser att de endast i liten utsträckning kan vara med och påverka sin närmiljö. Det är en större andel av de i åldersgruppen 55-74 år än av de i åldersgruppen 18-34 år som anser att de endast i liten utsträckning eller inte alls kan påverka, 70 procent jämfört med 53 procent. Det innebär dock inte att de yngre i högre utsträckning än de äldre anser sig kunna påverka sin närmiljö, utan att en stor andel av de yngre helt enkelt inte har någon uppfattning i frågan. Det kan inte konstateras några signifikanta skillnader med avseende på kön, utbildningsnivå eller födelseland.

De som anser sig vara föreningsmänniskor upplever att de har en större möjlighet att påverka utvecklingen i sin närmiljö. Av dem är det 14 procent som angivit att de i mycket eller ganska stor utsträckning kan påverka utvecklingen av sin närmiljö. Motsvarande andel av dem som inte anser sig vara någon föreningsmänniska är endast 4 procent.

Fråga 13b.

Har du under de senaste åren försökt påverka utvecklingen i din närmiljö?

Procent av samtliga

	Samtliga
Ja	27
Nej	71
Ej svar	1
Summa	100

På frågan om de har försökt påverka utvecklingen i sin närmiljö svarar 27 procent ja och 71 procent nej. Andelen som försökt påverka utvecklingen i sin närmiljö är något högre bland dem som bor i villa än bland dem som bor i hyreslägenhet, 32 procent respektive 21 procent. Däremot finns inga signifikanta skillnader beroende på kön, ålder eller utbildningsnivå.

Det är en större andel, 44 procent, av dem som anser sig vara föreningsmänniskor som har försökt påverka utvecklingen i sin närmiljö än av dem som inte anser sig vara det, 30 procent. De som i *fråga 14* angivit att de ofta eller ibland funderar på de historiska spåren i sin omgivning har i högre grad än de som inte lika ofta funderar i sådana banor försökt påverka sin närmiljö, 35 procent jämfört med 13 procent. Även de som i *fråga 17* angett att de ofta åker särskilt för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad har i större utsträckning försökt påverka utvecklingen i sin närmiljö. Av dem som åker särskilt för att besöka en sådan plats en gång per månad eller oftare är det 49 procent som försökt påverka sin närmiljö. Motsvarande siffra bland dem som åker ett par gånger per år är 30 procent och av dem som åker än mer sällan är det endast 14 procent som försökt påverka utvecklingen i sin närmiljö.

Fråga 14.

Är de historiska spåren i din omgivning, d.v.s. hur landskapet eller staden runt omkring dig har utvecklats och fått det utseende det har idag, något du funderar över?

Procent av samtliga

	Samtliga	Grundskola	Gymnasium 1-2 år	Gymnasium 3-4 år	Universtitet
Ofta	16	9	10	15	30
Ibland	48	51	49	49	44
Sällan	24	25	26	23	21
Aldrig	10	13	12	13	3
Ej svar	1	1	2	0	1
Summa	100	100	100	100	100

Nästan två tredjedelar anger att de ofta eller ibland funderar över de historiska spåren i sin omgivning. Svaren hänger samman med utbildningsnivån. Andelen som ofta funderar

över dessa frågor är mycket större bland de universitetsutbildade än bland dem som inte gått på universitet.

Det är en större andel, 22 procent, av dem som anser sig vara föreningsmänniskor som ofta funderar över de historiska spåren i sin omgivning än av dem som inte anser sig vara det, 11 procent. Även de som ofta besöker kulturaktiviteter funderar mer kring det omgivande landskapet än vad de som sällan besöker kulturaktiviteter gör. Av dem som i *fråga 17* angett att de en gång per månad eller oftare åker särskilt för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad är det 42 procent som ofta funderar över de historiska spåren i sin omgivning. Av dem som åker särskilt för att besöka en sådan plats ett par gånger per år är det 16 procent som ofta funderar i sådana banor. Motsvarande siffra bland dem som åker på sådana utflykter än mer sällan är 6 procent.

Fråga 15.

Vad krävs för att du skall anse att något är särskilt viktigt att värna om i kulturmiljön?

Välj de tre alternativ du tycker är de viktigaste!

Procent av samtliga

	Samtliga	18-34 år	35-54 år	55-74 år
Att det är gammalt	24	23	25	23
Att det är vackert	34	37	31	35
Att det visar hur man levde förr	44	35	46	50
Att det inte finns så många kvar (att det är unikt)	46	51	50	35
Att det är i originalutförande	21	24	21	20
Att det är typiskt för en viss epok	24	20	27	26
Att det berättar om en särskild historisk händelse	24	35	21	17
Att det är förknippat med någon känd person	2	2	2	3
Att det är i bruk/kan användas	21	19	20	25
Att det betyder mycket för många människor	49	48	50	49
Ej svar	1	1	1	1
Samtliga	100	100	100	100

De tre vanligaste skälen till att man anser att något i kulturmiljön bör värnas om är att det betyder mycket för många människor, att det visar hur man levde förr eller att det är unikt. Att det visar hur man levde förr anses i större utsträckning vara viktigt för de i åldersgruppen 55-74 år än för de i gruppen 18-34 år, medan det är tvärtom när det gäller något som är unikt. Att något är unikt värdesätts även i högre grad av dem som gått på universitet. Yngre värdesätter i högre grad än äldre de inslag i kulturmiljön som är förknippade med någon historisk händelse.

Att något är gammalt värdesätts mer av dem med en lägre utbildning och av dem som bor utanför Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna. Ju högre utbildning hos svars-personen desto mer uppskattas att något är typiskt. Att något är typiskt värdesätts även i högre grad av de personer som ofta eller ibland funderar över de historiska spåren i sin omgivning och av de personer som i *fråga 17* angett att de ofta åker särskilt för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad. Det finns inga statistiskt säkerställda skillnader mellan vad män och kvinnor svarar.

Fråga 16.

Vilken betydelse har kulturmiljön och kulturutbudet när du väljer...

Procent av samtliga

	Avgörande betydelse	Stor betydelse	Liten betydelse	Ingen betydelse	Ej svar	Summa
bostad?	9	36	40	11	4	100
semesterort?	9	43	33	9	6	100
friluftsområde?	5	37	40	12	6	100
övriga platser där du gärna vistas?	4	39	42	9	6	100

Vid val av bostad är det fler som anser att kulturmiljön och kulturutbudet har liten eller ingen betydelse än det är som anser att dessa faktorer har avgörande eller stor betydelse. Detta gäller även vid val av friluftsområde och övriga platser. Vid val av semesterort är det däremot fler som anser att kulturmiljön och kulturutbudet har avgörande eller stor betydelse än det är som anser att det har liten eller ingen betydelse.

Vid val av bostadsort har kulturmiljön och kulturutbudet större betydelse för kvinnor än för män. För 53 procent av kvinnorna är det av avgörande eller stor betydelse medan motsvarande andel av männen är 38 procent. När det gäller val av semesterort, friluftsområde och övriga platser kan det dock inte konstateras några säkerställda skillnader mellan män och kvinnor.

För de som besöker kulturaktiviteter en gång i månaden eller oftare är kulturmiljön och kulturutbudet av större betydelse vid val av bostad, semesterort och övriga platser än för de som inte besöker kulturaktiviteter så ofta. Den skillnaden gäller dock inte ifråga om val av friluftsområde. De som ofta besöker kulturmiljöer eller funderar över kulturlandskapet fäster större vikt än andra vid kulturmiljön och kulturutbudet vid samtliga av de val som anges i tabellen.

Fråga 17.

Ungefär hur ofta brukar du åka särskilt för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad?

Procent av samtliga

	Samtliga	Grund- skola	Gymnasium 1-2 år	Gymnasium 3-4 år	Univer- sitet
Flera gånger i månaden	2	1	2	2	4
En eller ett par gånger i månaden	11	7	6	11	21
En eller ett par gånger per år	56	51	52	56	63
Mer sällan än en gång per år	29	39	39	30	12
Ej svar	1	2	1	1	0
Summa	100	100	100	100	100

Att åka särskilt för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad en gång per månad eller oftare är det endast 13 % av samtliga svarande som gör. Bland universitetsutbildade är andelen högre, nämligen 25 %. De som bor i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna åker oftare än andra iväg för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad.

Av dem som anser sig vara föreningsmänniskor är det 21 procent som åker iväg på en sådan utflykt en gång per månad eller oftare, vilket kan jämföras med 8 procent av dem som inte anser sig vara föreningsmänniskor. Även av dem som besöker kulturaktiviteter en gång per månad eller oftare är det en större andel, 34 procent, som gör en sådan resa en gång per månad eller oftare, än av dem som besöker kulturaktiviteter mer sällan, 4 procent.

Bland dem som ofta eller ibland funderar över de historiska spåren i sin omgivning är det 18 procent som besöker någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad en gång per månad eller oftare. Motsvarande siffra bland dem som sällan eller aldrig funderar kring de historiska spåren i sin omgivning är 4 procent.

Fråga 18.

Vad är det huvudsakliga skälet till att du sällan besöker kulturmiljöer, museer eller kulturbyggnader?

Procent av samtliga som en eller ett par gånger per år eller mer sällan besöker någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad

	Samtliga
Hinner inte	32
Tycker att det är för dyrt	7
Det är allt för svårt att ta sig dit	4
Det är allt för svårt att hitta information	3
Det är oftast stängt när jag är ledig	5
Jag är inte tillräckligt intresserad	37
Annat skäl	5
Ej svar	1
Summa	100

De vanligaste skälen till att kulturmiljöer, museer eller kulturbyggnader sällan besöks är tidsbrist och att intresset saknas. Tidsbrist är ett mindre vanligt skäl för de i åldersgruppen 55-74 år än för övriga åldersgrupper. Det är ett vanligare skäl för dem som har universitetsutbildning, har ett födelseland utanför nordnorden eller bor i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna.

Fråga 19.

Kommunens tingshus från tidigt 1800-tal som idag står tomt, men öppnas för guidade visningar, brinner ner till grunden. Det är brist på bostäder i området. Vad tycker du att kommunen bör göra?

Procent av samtliga

	Samtliga	18-34 år	35-54 år	55-74 år
Bygga upp tingshuset exakt som det var tidigare	24	18	25	28
Bygga nya bostadshus på tomten	20	18	19	23
Återuppbygga husets fasad som en kopia av tingshusets, men inrymma bostäder i byggnaden	52	60	52	43
Ej svar	4	4	3	6
Summa	100	100	100	100

Drygt hälften av de svarande anser att det bästa alternativet är att återuppbygga husets fasad som en kopia av det nedbrunna tingshuset, men inrymma bostäder i byggnaden. Det är ett mer populärt alternativ för kvinnor än för män, medan alternativet att bygga nya bostadshus på tomten är mer tilltalande för män än för kvinnor. Vi finner även skillnader

beroende på de svarandes ålder. Det är en större andel av de äldre som vill bygga upp tingshuset exakt som det var tidigare än vad som är fallet i övriga åldersgrupper.

Ju högre utbildning hos svarspersonen desto mer positiv inställning till alternativet att återuppbygga husets fasad som en kopia av tingshuset, men inrymma bostäder i byggnaden och desto mindre populärt är alternativet att återuppbygga tingshuset exakt som det var tidigare.

Fråga 20.

Du gräver i ditt trädgårdsland och hittar en stenya som ser ut att vara mycket gammal. Vad skulle du göra?

Procent av samtliga

	Samtliga	Man	Kvinna
Lägga tillbaka yxan i jorden	1	0	1
Lämna in yxan till polisen	8	6	10
Lämna in yxan på närmsta museum eller hembygdsgård	74	71	77
Behålla yxan	14	20	8
Ej svar	3	2	4
Summa	100	100	100

Andelen som skulle kunna tänka sig att behålla den upphittade stenyxan är klart högre bland män än bland kvinnor, 20 procent jämfört med 8 procent. De flesta svarande anger dock att de skulle lämna in yxan på närmsta museum eller hembygdsgård. Det finns inga signifikanta skillnader i svarsfördelning beroende på ålder eller utbildning.

De som i *fråga 17* angett att de ofta åker särskilt för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad har i större utsträckning än de som sällan besöker sådana miljöer angett att de skulle lämna in yxan på närmsta museum eller hembygdsgård.

Fråga 21.

Riksväg X är olycksdrabbad. Ett parti av vägen sträcker sig genom ett historiskt kulturlandskap med alléer och gamla byar.

Vad tycker du att man bör göra för att motverka olyckorna?

Procent av samtliga

	Samtliga
Ge den nya vägen en alternativ sträckning vid just denna del även om det innebär att resvägen blir längre	89
Bredda vägen även om alléerna förstörs och ett antal gamla lador måste rivas	8
Ej svar	4
Summa	100

Så många som 89 procent av de svarande anger att de kan tänka sig en längre restid för att bevara det historiska kulturlandskapet. Det kan inte konstateras några signifikanta skillnader beroende på kön, ålder eller utbildningsnivå.

De som i *fråga 14* angett att de ofta eller ibland funderar över de historiska spåren i sin omgivning har i högre grad, 92 procent, angett att de kan tänka sig en alternativ sträckning än de som sällan eller aldrig har sådana funderingar, 83 procent.

Även de som i *fråga 17* angett att de en gång per år eller oftare åker särskilt för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad är mer positiva till den alternativa sträckningen än de som mer sällan än en gång per år gör en sådan utflykt.

Fråga 22.

För en månad sedan fick du kommunens nya kulturmiljövårdsprogram i brevlådan. I programmet beskrivs ditt kvarter som ett område med högt kulturhistoriskt värde. Det beror bland annat på alla husen är enhetligt utformade, t.ex. är alla husen gulmålade. Ditt hus är i stort behov av ommålning och du skulle vilja måla om det i en annan färg än gult. Vad skulle du göra?

Procent av samtliga

	Samtliga	18-34 år	35-54 år	55-74 år
Måla huset gult	19	18	22	18
Måla huset i den färg jag själv önskar	15	21	12	13
Ta kontakt med kommunens stadsbyggnadskontor och sedan följa deras rekommendation	62	57	63	64
Ej svar	4	3	3	5
Summa	100	100	100	100

En klar majoritet av de svarande skulle innan de påbörjade en ommålning ta kontakt med kommunens stadsbyggnadskontor och sedan följa deras rekommendation. Det är fler män än kvinnor som kan tänka sig att måla huset i den färg de själva önskar. Vi finner även skillnader beroende på de svarandes ålder. Det är en större andel i åldersgruppen 18-34 år än i övriga åldersgrupper som anger att de skulle måla huset i den färg de själva önskar. Däremot kan inga signifikanta skillnader beroende på utbildningsnivå och typ av bostad konstateras.

Av dem som funderar ofta eller ibland funderar över kulturmiljön skulle 66 procent ta kontakt med kommunens stadsbyggnadskontor och 12 procent som skulle måla huset i den färg de själva önskar. Motsvarande andelar av dem som sällan eller aldrig funderar i sådana banor är 54 procent och 21 procent.

Bland dem som åker särskilt för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad en gång per månad eller oftare är det 8 procent som skulle måla huset i den färg de själva önskar. Motsvarande siffra bland dem som åker ett par gånger per år är 12 procent och av dem som åker än mer sällan är det 25 procent som skulle måla huset i en färg som de själva föredrar.

Fråga 23.

En fotofirma har i sitt arkiv en stor samling bilder som visar människors vardagsliv från 1920-talet fram till idag. Bildsamlingen bjuds ut till försäljning. För att läns museet ska kunna köpa samlingen behövs extra pengar från landstinget.

Tycker du att landstinget skall bekosta köpet?

Procent av samtliga

	Samtliga	18-34 år	35-54 år	55-74 år
Ja	49	40	51	57
Nej	16	19	15	13
Vet ej	31	36	31	26
Ej svar	4	4	3	5
Summa	100	100	100	100

Nästan hälften av de svarande anser att landstinget ska bekosta inköpet av den unika fotosamlingen. Andelen som anser att ett sådant inköp ska bekostas av landstinget är större bland de äldre än bland de yngre. Det är även en högre andel som ställer sig positiva att landstinget skjuter till pengar bland dem som bor i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna och bland dem som gått på universitet.

Av dem som åker särskilt för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad en gång per månad eller oftare är det 67 procent som är positiva till att landstinget ska bekosta inköpet, vilket kan jämföras med 55 procent av dem som åker ett par gånger per år. Motsvarande andel av dem som åker än mer sällan är 33 procent. Även de som ofta besöker kulturaktiviteter och de som ofta eller ibland funderar över de historiska spåren i sin omgivning, samt de som benämner sig själv föreningsmänniskor är mer positiva till att landstinget skjuter till pengar.

Fråga 24.

Tänk dig att en gammal släkting till dig går bort och efterlämnar ett hem som ger en komplett bild av ett vanligt hem på 1950-talet. Din släkting har varit i kontakt med museet som är intresserat av att införliva bohaget i sina samlingar.

Du behåller några minnessaker.

Vad skulle du göra med resten?

Procent av samtliga

	Samtliga	18-34 år	35-54 år	55-74 år
Skänka det till museet	37	23	40	48
Försöka sälja det till museet	44	54	42	35
Lämna allt av värde till en auktionsfirma och skänka det som återstår till museet	13	17	12	10
Ej svar	5	5	5	6
Summa	100	100	100	100

Det vanligaste svarsalternativet bland de svarande är att de skulle försöka sälja den avlidna släktingens bohag till museet. Det näst vanligaste alternativet är att skänka det till museet. Att sälja bohaget till museet är ett vanligare svar ju yngre svarspersonen är

medan det omvända förhållandet gäller för alternativet att skänka bort bohaget. Andelen som anger att de skulle försöka sälja bohaget till museet ökar med utbildningsnivån. Att anlita en auktionsfirma förefaller vara mindre vanligt bland högtbildade. Däremot kan det inte konstateras att utbildningsnivå skulle ha någon signifikant inverkan på andelen som skulle skänka bohaget till museet.

Av dem som ofta eller ibland funderar över historiska spår i sin omgivning är det 41 procent som skulle skänka bohaget till museet, vilket kan jämföras med 31 procent av dem som sällan eller aldrig funderar kring sådant.

Även de som angett att de ofta åker särskilt för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad är mer tilltalade av att skänka bort bohaget. Av dem som åker särskilt för att besöka en sådan plats en gång per månad eller oftare är det 49 procent som skulle skänka bort det till museet. Motsvarande siffra bland dem som åker ett par gånger per år är 38 procent och av dem som åker än mer sällan är det 30 procent som skulle skänka bort bohaget.

Fråga 25.

Antag att du bor på en mindre ort och ett stort dominerande företag där läggs ner. Företaget har arkivhandlingar från 1600-talet fram till idag. På orten finns inget arkiv som kan ta hand om handlingarna, men Riksarkivet har erbjudit sig att ta dem till Stockholm.

Hur tycker du att man ska göra?

Procent av samtliga

	Samtliga	Grundskola	Gymnasium 1-2 år	Gymnasium 3-4 år	Univer- sitet
Packa arkivhandlingarna och tills vidare ställa undan dem i kommunens förråd	18	24	19	15	13
Låta arkivhandlingarna gå till Riksarkivet i Stockholm	77	70	74	81	85
Ej svar	5	6	7	5	3
Summa	100	100	100	100	100

Hela 77 procent av de svarande anser att företagets arkivhandlingar bör gå till Riksarkivet i Stockholm. Det gäller i större utsträckning bland de yngre, bland de med högre utbildning och bland dem som bor i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna.

Av dem som besöker kulturaktiviteter en gång i månaden eller oftare är det 85 procent som tycker att arkivhandlingarna bör flyttas till Riksarkivet i Stockholm, vilket kan jämföras med 74 procent av dem som inte besöker kulturaktiviteter lika ofta.

Fråga 26.

Antag att du bor i en lägenhet i ett bostadshus som anses vara kulturhistoriskt värdefullt. Fastighetsägaren vill renovera huset. Vad skulle du föredra?

Procent av samtliga

	Samtliga	18-34 år	35-54 år	55-74 år
Att huset moderniseras utan större hänsyn till det kulturhistoriska värdet	7	11	6	3
Att huset renoveras varsamt med hänsyn till de kulturhistoriska värdena vilket innebär att de gamla lösningarna i t.ex. kök och badrum behålls men att vitvaror byts ut	79	77	80	79
Att huset inte genomgår någon genomgripande förändring utan ges ett kontinuerligt underhåll	10	8	10	13
Ej svar	4	4	4	5
Summa	100	100	100	100

Av de svarande är det 79 procent som säger sig föredra att huset i fråga renoveras, men att det sker på ett varsamt sätt. Det är endast 7 procent som tycker att huset ska moderniseras utan större hänsyn till det kulturhistoriska värdet. Att inte ta någon större hänsyn till det kulturhistoriska värdet är ett alternativ som går hem i större utsträckning bland män än bland kvinnor, 9 procent jämfört med 4 procent.

Vi finner även tydliga ålderskillnader; i åldersgruppen 18-34 år är det 11 procent som förespråkar en modernisering medan det i åldersgruppen 55-74 år endast är 3 procent som inte tycker att någon större hänsyn ska tas till det kulturhistoriska värdet.

Av dem som ofta eller ibland funderar på historiska spår är det 82 procent som anser att huset ska renoveras varsamt, vilket kan jämföras med 74 procent av dem som sällan eller aldrig funderar på sådana saker. De som ofta åker iväg för att besöka kulturmiljöer är även de mer tilltalade av alternativet att renovera huset varsamt.

Fråga 27.

Stadens äldsta biograf har renoverats. Vid renoveringen fick de moderna kraven på bekvämlighet stå tillbaka i vissa avseenden till förmån för de kulturhistoriska värdena. Den gamla stolsinredningen fick vara kvar, men ljudsystemet byttes till senaste tekniken. Vad tycker du om detta?

Procent av samtliga

	Samtliga	18-34 år	35-54 år	55-74 år
Biografen borde bevarats precis som den var	13	7	15	18
Man gjorde helt rätt	64	70	62	58
Biografen borde ha moderniserats fullt ut	18	19	18	16
Ej svar	5	4	15	8
Summa	100	100	100	100

Närmare två tredjedelar av de svarande anser att man gjorde helt rätt som bytte ljudsystemet i biografen, men i vissa andra avseenden försökte bevara de kulturhistoriska värdena på bekostnad av bekvämligheten. Bland männen är andelen som anser att bio-

grafen borde ha moderniserats fullt ut 22 procent. Motsvarande andel bland kvinnorna är 13 procent. Att bevara biografen precis som den var förefaller vara mer populärt ju högre upp i åldern den svarande är. Även bland dem som är födda utanför Norden är det en större andel som anser att biografen borde ha bevarats som den var än bland dem som är födda inom Norden. Det är en mindre andel av dem med universitetsutbildning än av övriga som tycker att biografen borde ha moderniserats fullt ut.

Av dem som besöker kulturaktiviteter mer sällan än en gång per månad är det 15 procent som anser att biografen borde ha bevarats precis som den var. Motsvarande andel av dem som besöker kulturaktiviteter oftare är 9 procent. De anser istället i större utsträckning att man gjorde helt rätt.

Att man gjorde helt rätt anses även i högre grad av de personer som ofta funderar på historiska spår i sin omgivning, ofta besöker kulturmiljöer och de personer som anser sig vara föreningsmänniskor.

Fråga 28.

Tänk dig att du äger en äldre trävilla eller ett torp som behöver renoveras utvändigt. Du känner dig osäker på hur du skall renovera. Vem skulle du då kontakta för att få råd och hjälp?

Markera högst tre alternativ!

Procent av samtliga

	Samtliga	18-34 år	35-54 år	55-74 år
Hantverkare	54	66	54	41
Arkitekt	18	17	18	18
Riksantikvarieämbetet	17	11	17	22
Byggvaruhus, brädgård, färgaffär, järnaffär o.dyl.	16	24	15	8
Länsstyrelsen	7	6	8	8
Kommunen	25	15	27	33
Länsmuseet	15	12	15	17
Hembygdsföreningen	21	16	23	26
Litteratur	17	15	19	14
Internet	7	10	9	2
Antikvarisk konsult	10	6	11	12
Vänner, bekanta, grannar o.dyl.	37	56	33	23
Ej svar	5	4	4	6
Samtliga	100	100	100	100

För att få råd kring renovering skulle majoriteten vända sig till en hantverkare. Det är dock inte ett lika vanligt alternativ för de personer som är födda utanför Norden som för andra. Däremot är det mer vanligt bland dem som är födda utanför Norden att vända sig till kommunen än bland dem som är födda inom Norden.

Det finns även tydliga ålderskillnader. Exempelvis skulle 22 procent av dem som är i åldern 55-74 år vända sig till Riksantikvarieämbetet för att få råd, men endast 11 procent av dem i åldern 18-34 år. Även när det gäller Internet är det stora skillnader beroende på ålder och utbildning. De yngre och de mer välutbildade använder sig i större utsträckning av Internet för att få hjälp. Att vända sig till en arkitekt för att få råd och hjälp är mer vanligt bland dem som bor i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna än bland dem som bor i övriga landet.

Av dem som ofta eller ibland funderar på de historiska spåren i sin omgivning är 21 procent som skulle vända sig till RAÄ för att få råd och hjälp. Motsvarande andel av dem som inte funderar lika ofta i sådana banor är 9 procent. Även de som i *fråga 17* angett att de ofta åker särskilt för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad skulle i större utsträckning vända sig till RAÄ för råd och hjälp. Av dem som

åker särskilt för att besöka en sådan plats en gång per månad eller oftare är det 26 procent som skulle vända sig till RAÄ. Motsvarande siffra bland dem som åker ett par gånger per år är 19 procent och av dem som åker än mer sällan är det endast 8 procent som skulle vända sig till Riksantikvarieämbetet för råd och hjälp vid en eventuell renovering.

Fråga 29.

Har du någon gång...

Procent av samtliga

	Ja	Nej	Minns ej	Ej svar	Summa
släktforskat?	19	77	1	3	100
deltagit i byggnadsvårdsläger?	2	91	2	6	100
deltagit i/tittat på historiska spel (bygdespel o.dyl.)?	51	42	3	4	100
deltagit i bevarande genom aktionsgrupper?	6	86	2	6	100
forskat kring din hembygd?	23	71	2	4	100
deltagit i ett dokumentations- eller museiprojekt?	6	87	1	6	100
deltagit i föreläsningsserie/studiecirkel med historiskt innehåll?	20	73	3	5	100

Att ha deltagit i eller beskådat ett historiskt spel är mer vanligt bland de personer som har en högre utbildning och bland dem som är födda i Sverige eller övriga nordn. Att ha deltagit i föreläsningsserie, dokumentations- eller museiprojekt är mer vanligt bland dem som har högre utbildning. Det finns inga signifikanta skillnader mellan olika åldersgrupper eller mellan de som bor i storstadsområden och de som bor i övriga landet.

De personer som ofta besöker kulturmiljöer och de personer som ofta eller ibland funderar på de historiska spåren i sin omgivning deltar också, med undantag för byggnadsvårdsläger, i högre grad i samtliga av de aktiviteter som nämns i tabellen. När det gäller byggnadsvårdsläger så är det så få som över huvud taget deltagit att det är svårt att fastställa några skillnader mellan olika grupper.

Fråga 30.

Brukar du ...

Procent av samtliga

	Ja	Nej	Ej svar	Summa
läsa skönlitteratur och/eller facklitteratur med historiskt innehåll?	59	36	5	100
spela roll- eller livespel?	4	88	7	100
delta med dina barn i aktiviteter som behandlar vår historia?	19	71	10	100
delta i stadsvandringar eller andra kulturhistoriska utflykter?	33	60	6	100
titta på TV-program som handlar om historia?	83	15	2	100

Det är vanligare att läsa litteratur med historiskt innehåll bland dem som har högre utbildning. När det gäller vilka som spelar rollspel finns det däremot inga signifikanta skillnader beroende på utbildning, men däremot är det vanligare bland yngre än bland

äldre. Att delta i barnaktiviteter med historiska inslag är mindre vanligt bland dem som är 18-34 år och mer vanligt bland dem som bor i villa än de som bor i bostadsrätt. Det är vanligare att gå på stadsvandring om man är i åldersgruppen 55-74 år eller om man gått på universitet. Vidare kan det konstateras att det är en större andel av de yngre än av de äldre som har sett tv-program som handlar om historia.

De personer som ofta besöker kulturmiljöer och de personer som ofta eller ibland funderar på de historiska spåren i sin omgivning deltar också, med undantag för roll- eller livespel, i högre grad i samtliga av de aktiviteter som nämns i tabellen.

Fråga 31.

Är du eller har du varit medlem i någon hembygdsförening, lokalhistoriskt sällskap, byggnadsvårdsförening eller liknande?

Procent av samtliga

	Samtliga	18-34 år	35-54 år	55-74 år
Ja, är medlem nu	12	3	12	21
Ja, har varit medlem tidigare	7	5	7	8
Nej	79	90	80	67
Ej svar	2	2	1	4
Summa	100	100	100	100

De allra flesta, 79 procent, anger att de inte är medlem eller har varit medlem i någon hembygdsförening, lokalhistoriskt sällskap, byggnadsvårdsförening eller liknande. Det är dock stora skillnader beroende på ålder. I åldersgruppen 18-34 år är det 8 procent som är eller har varit medlem i en sådan förening. Motsvarande andel i gruppen 55-74 år är 29 procent. I Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna är andelen som är eller varit medlem mindre än bland dem som inte bor i någon större stad, 14 procent jämfört med 23 procent. Däremot kan det inte konstateras några signifikanta skillnader beroende på grad av utbildning.

Det är vanligare att de personer som ofta besöker kulturmiljöer och bland de personer som ofta eller ibland tänker på de historiska spåren i sin omgivning är eller har varit medlem i någon hembygdsförening, lokalhistoriskt sällskap, byggnadsvårdsförening eller liknande. Det gäller även för de personer som betecknar sig själva som föreningsmänniskor, vilket inte är så förvånande.

Fråga 32.

Skulle Du vara intresserad av att lära dig mer om...

Procent av samtliga

	Ja, absolut	Ja, kanske	Nej	Ej svar	Summa
allmän historia?	29	42	21	8	100
din lokala historia?	37	44	12	7	100
fornlämningar?	21	39	32	9	100
byggnaders historia och hur man vårdar dem?	22	41	30	8	100
äldre föremål och hur man vårdar dem?	25	41	27	7	100
kulturlandskapet och hur man vårdar det?	19	46	28	7	100

Det är noterbart att det är så många som anger att de absolut skulle vilja lära sig mer om dessa saker. Hela 37 procent anger att de absolut skulle vilja lära sig mer om sin lokala historia, vilket är det alternativ som de svarande visar störst intresse för. Allmänt visar de med högre utbildning ett större intresse för att lära sig mer om de områden som tas upp i enkäten än vad de med lägre utbildning gör. De som aktivt besöker kulturaktiviteter och kulturmiljöer visar också ett mycket större intresse för samtliga av dessa frågor. Även de som ofta besöker kulturaktiviteter visar ett större engagemang för samtliga av de frågor som nämns i tabellen.

Fråga 33.

Skulle du vara intresserad av att bli fadder för en runsten i din närhet och utföra enklare tillsynsarbete, som att t.ex. röja bort sly och tvätta stenen med vatten en gång om året?

Procent av samtliga

	Samtliga	Besöker kulturaktiviteter		Besöker kulturmiljöer		
		1/mån eller mer	mer sällan	1/mån eller mer	1/år	mer sällan
Ja, absolut	15	20	13	27	15	11
Ja, kanske	34	37	33	43	39	21
Nej	47	42	49	27	43	63
Ej svar	4	2	4	1	3	5
Summa	100	100	100	100	100	100

Närmare hälften har uppgett att de är intresserade eller kanske intresserade av att bli fadder för en runsten och utföra enklare tillsynsarbete. Bland dem som är aktiva i någon förening och bland dem som ofta besöker kulturaktiviteter och kulturmiljöer finns ett större intresse för detta.

Fråga 34.

Hur väl tror du följande instanser kan tillgodose att kommande generationer får tillgång till en rik kulturmiljö?

Procent av samtliga

	Mycket väl	Ganska väl	Inte så väl	Inte alls	Vet ej	Ej svar	Summa
Kommunen	16	37	22	2	11	12	100
Ägaren av fastighet eller mark	12	28	29	7	12	13	100
Länsmuseet	27	40	7	1	12	12	100
Allmänheten	7	22	35	9	13	14	100
Lokala föreningar eller aktionsgrupper	18	42	12	2	12	13	100
Länsstyrelsen	14	36	15	3	19	13	100
Centrala myndigheter (t.ex. Boverket, Riksantikvarieämbetet, Vägverket, Naturvårdsverket)	23	37	11	3	12	13	100
Alla ovanstående i samverkan	31	36	9	2	14	10	100

En samverkan mellan alla nämnda instanser anses vara det bästa sättet att trygga kommande generationers tillgång till en rik kulturmiljö. Det anses i högre grad av de med högre utbildning och av de personer som ofta eller ibland funderar över de historiska spåren i sin omgivning samt av de personer som ofta besöker kulturmiljöer. Av de enskilda instanserna är det länsmuseet som får det högsta förtroendet. Länsmuseet åtnjuter ett större förtroende hos dem som ofta besöker kulturmiljöer och hos dem som ofta funderar över de historiska spåren i sin omgivning.

Länsstyrelsen och de centrala myndigheterna åtnjuter ett högre förtroende bland dem som ofta eller ibland funderar över de historiska spåren i sin omgivning än hos dem som sällan eller aldrig funderar kring sådant. Även de med högre utbildning och de som ofta besöker kulturmiljöer har ett större förtroende för de centrala myndigheterna. Av dem som besöker kulturmiljöer en gång per månad eller oftare är det 81 procent som anger att de tror att de centrala myndigheterna kan tillgodose kommande generationers tillgång till en rik kulturmiljö mycket eller ganska väl. Motsvarande andel av dem som besöker sådana platser mer sällan än ett par gånger per år är 43 procent.

De som ofta besöker kulturmiljöer tror i högre utsträckning än de som sällan besöker sådana platser att kommunen kan ta hand om kommande generationers kulturmiljö mycket väl. Att ägaren av fastighet eller mark mycket eller ganska väl kan trygga framtida generationers kulturmiljö anser 51 procent av de i åldern 18-34 år, vilket kan jämföras med 26 procent av de i åldern 55-74 år. De yngre har även ett större förtroende för allmänheten än vad de äldre har. Vidare kan det noteras att det finns ett större förtroende för lokala föreningar eller aktionsgrupper bland dem som ofta funderar över de historiska spåren i sin omgivning, besöker kulturaktiviteter, åker till kulturmiljöer och bland dem som har högre utbildning.

Bland dem som i *fråga 42* angett att de känner till länsmuseet mycket eller ganska väl är det 85 procent som tror att länsmuseet kan tillgodose den framtida kulturmiljön mycket eller ganska väl, vilket kan jämföras med 65 procent av dem som inte känner till länsmuseet lika väl. Av dem som i *fråga 44* anger att de känner till att länsstyrelsen arbetar med kulturfrågor är det 67 procent som tror att länsstyrelsen mycket eller ganska väl kan tillgodose kommande generationers tillgång till en rik kulturmiljö. Motsvarande siffra för de som inte känner till att länsstyrelsen arbetar med sådana frågor är 40 procent.

Fråga 35.

Har du någon gång fått information om en arkeologisk utgrävning och i så fall var?

Flera alternativ kan markeras!

Procent av samtliga

	Samtliga	Grundskola	Gymnasium 1-2 år	Gymnasium 3-4 år	Univer- sitet
Ja, radio/TV	70	62	68	75	77
Ja, i tidningar/tidskrifter (artiklar)	60	51	55	61	73
Ja, på Internet	2	1	3	3	4
Ja, via visningar på utgrävningsplatsen	22	17	18	19	32
Ja, via utställningar	25	13	22	24	42
Ja, genom vänner/bekanta	17	15	17	14	20
Nej	15	22	16	13	9
Samtliga	100	100	100	100	100

För de personer som fått information om arkeologiska utgrävningar är det vanligast att det skett via radio/tv och från tidningar/tidskrifter. 15 procent av de svarande uppger att de aldrig har fått någon sådan information. För de flesta informationskanalerna ökar andelen som fått information den vägen med utbildningsgrad. Exempelvis är det drygt 40 procent av dem med universitetsstudier som fått information via utställningar, jämfört med 13 procent av dem med enbart grundskola. Av dem som enbart genomgått grundskola är det 22 procent som uppger att de aldrig fått information om en arkeologisk utgrävning medan motsvarande andel bland dem med universitetsstudier är 9 procent.

Fråga 36.

Om du skulle vilja ha mer information om en arkeologisk utgrävning eller ett arkeologiskt fynd var söker du då?

Markera högst tre alternativ!

Procent av samtliga

	Samtliga	Grundskola	Gymnasium 1-2 år	Gymnasium 3-4 år	Univer- sitet
Radio/TV	16	17	16	20	10
Tidningar/tidskrifter (artiklar)	37	36	35	42	37
Internet	41	21	34	51	58
Forskningsrapporter, böcker	17	15	13	15	23
Visningar på utgrävningsplatsen	24	21	21	22	31
Ditt lokala eller regionala museum	28	21	31	28	32
Bibliotek	34	27	31	36	42
Länsstyrelsen	9	11	9	7	10
Annat	2	1	2	1	4
Vet ej	14	23	18	9	6
Samtliga	100	100	100	100	100

Om man vill ha mer information om arkeologiska utgrävningar eller arkeologiska fynd söker man främst den informationen på Internet, i tidningar/tidskrifter eller i bibliotek. Framförallt yngre använder sig av Internet. I åldersgruppen 18-34 år är det 59 procent som svarat Internet medan denna andel är 18 procent i gruppen 55-74 år. Bland de äldre är det däremot vanligare att besöka visningar på utgrävningsplatsen, 29 procent av de äldre gör det, motsvarande andel bland de yngre är 13 procent. Att leta mer information om en arkeologisk utgrävning eller ett arkeologiskt fynd genom att studera forsknings-

rapporter eller böcker är mindre vanligt bland dem som är födda utanför Norden än för dem som är födda i Sverige.

Att använda Internet för att få mer information är även populärt bland de med högre utbildning. Att gå på visningar av utgrävningsplatser, besöka lokala eller regionala museum och bibliotek för att få mer information ökar även det med utbildningsnivån. De som ofta besöker kulturaktiviteter och kulturmiljö besöker även lokala eller regionala museum samt visningar av utgrävningsplatser för att få mer information i större utsträckning än vad andra gör.

Fråga 37.

Har du hört talas om "Kulturhusens dag"?

Procent av samtliga

	Samtliga	18-34 år	35-54 år	55-74 år
Ja	20	10	22	28
Nej	63	73	63	51
Minns ej	15	14	13	18
Ej svar	3	3	2	3
Summa	100	100	100	100

Närmare två tredjedelar av de svarande har inte hört talas om "Kulturhusens dag". Särskilt bland de yngre är det få som hade kommit i kontakt med "Kulturhusens dag", endast tio procent av dem har svarat ja på frågan.

De som angivit att de ofta eller ibland funderar på de historiska spåren i sin omgivning känner i större utsträckning till "Kulturhusens dag". Det gäller även de personer som angett att de ofta åker särskilt för att besöka någon kulturmiljö, något museum eller någon kulturbyggnad. Av dem som åker särskilt för att besöka en sådan plats en gång per månad eller oftare är det 33 procent som känner till den dagen. Motsvarande siffra bland dem som åker ett par gånger per år är 20 procent och av dem som åker än mer sällan är det 14 procent som känner till "Kulturhusens dag". Av dem som benämner sig själva som föreningsmänni-skor är det 26 procent som hört talas om "Kulturhusens dag", vilket kan jämföras med 16 procent av dem som inte benämner sig själva som föreningsmänniskor.

Fråga 38.

Hur fick du information om "Kulturhusens dag"?

Flera alternativ kan markeras!

Procent av samtliga som har hört talas om "Kulturhusens dag"

	Samtliga
TV	22
Tidningar	69
Radio	19
Internet	2
Ditt lokala eller regionala museum	11
Tips från vänner och bekanta	17
Annonser, affischering	26
Hembygdsförening	7
Annat	5
Minns ej	5
Samtliga	100

Av dem som hört talas om "Kulturhusens dag" hade den övervägande delen, 69 procent, läst om den i tidningen.

Fråga 39.

Har du besökt/medverkat i "Kulturhusens dag"?

Procent av samtliga som har hört talas om "Kulturhusens dag"

	Samtliga	Besöker kulturaktiviteter		Besöker kulturmiljöer		
		1/mån eller mer	mer sällan	1/mån eller mer	1/år	mer sällan
Ja	18	32	11	46	12	6
Nej	78	67	84	53	85	87
Ej svar	3	1	5	2	3	6
Summa	100	100	100	100	100	100

De flesta, 78 procent, av dem som hade hört talas om "Kulturhusens dag" besökte eller medverkade inte. Andelen besökare är något högre bland dem som brukar besöka kulturaktiviteter och kulturmiljöer än vad den är bland dem som inte lika ofta brukar ägna sig åt sådana aktiviteter.

Fråga 40.

**Om du fått information om "Kulturhusens dag",
men ändå valde att inte gå, vad berodde det på?**

Procent av samtliga som har hört talas om "Kulturhusens dag", men ändå inte besökt/medverkat

	Samtliga
Jag var inte intresserad	23
Jag hade inte tid	49
Arrangemanget låg för långt bort	16
Annan orsak	8
Ej svar	2
Summa	100

Den främsta anledningen till att man inte deltog i "Kulturhusens dag" var att man inte hade tid, vilket närmare hälften har svarat.

Fråga 41.

Var brukar du hämta information om kulturmiljöer, museer eller kulturbyggnader?

Markera de tre vanligaste alternativen!

Procent av samtliga

	Samtliga	Grundskola	Gymnasium 1-2 år	Gymnasium 3-4 år	Univer- sitet
Turistinformation, guider, reseledare	56	46	56	53	70
Böcker	21	13	15	20	32
TV/radio	24	26	21	24	25
Tidningar	51	54	49	43	56
Internet	21	8	16	25	32
Vänner och bekanta	33	30	32	33	39
Annat	2	2	3	2	2
Hämtar ingen sådan information	18	24	20	23	6
Samtliga	100	100	100	100	100

Drygt hälften av de svarande anger att de hämtar information om kulturmiljöer, museer och kulturbyggnader antingen från turistinformation, guider eller reseledare eller från tidningar. Särskilt bland de personer som studerat på universitet är det vanligt att hämta information från turistinformation etc., 70 procent har svarat att de får information på det sättet.

Användandet av böcker och Internet för att hämta information ökar med utbildningsnivån. Även bland yngre är Internet ett vanligt alternativ för att hämta information. Närmare en tredjedel av de mellan 18-34 år säger att de får informationen på det sättet, jämfört med sju procent i åldersgruppen 55-74 år.

Fråga 42.

Hur väl känner du till läns museet i ditt län?

Procent av samtliga

	Samtliga	Stockholms-, Göteborgs- o Malmöregionerna	Övriga större städer	Övriga riket
Mycket väl	3	2	4	2
Ganska väl	18	13	24	16
Något lite	38	33	41	41
Inte alls	37	47	26	36
Ej svar	5	4	5	5
Summa	100	100	100	100

På frågan hur väl man känner till läns museet i sitt län har de flesta svarat något lite eller inte alls. Svaren varierar något beroende på ålder och var i landet man bor. I åldersgruppen 18-34 år är det 43 procent som utgett att de inte alls känner till läns museet medan det i åldersgruppen 55-74 år är 30 procent som svarat samma sak. När det gäller region är det framförallt i storstadsområdena, Stockholm, Göteborg och Malmö, som kännedomen om läns museet är lågt. Den största kännedomen om det egna läns museet verkar finnas i kategorin övriga större städer där 24 procent uppgett att de känner till läns museet ganska väl. I storstadsregionerna är motsvarande siffra 13 procent. Vidare har de som är aktiva i föreningar samt de som ofta besöker kulturaktiviteter och kulturmiljöer en större kännedom om läns museet än andra.

Om man jämför svaren med de i *fråga 29* så kan det konstateras att av dem som har släktforskat är det 36 procent som känner till länsmuseum mycket väl eller väl, vilket kan jämföras med 17 procent av dem som inte släktforskat. På motsvarande sätt är det vanligare bland dem som deltagit i historiska spel, forskat kring sin hembygd eller deltagit i studiecirkel att känna till länsmuseum mycket eller ganska väl än vad det är bland dem som inte deltagit i sådana aktiviteter. När det gäller de som deltagit i byggnadsvårdsläger, bevarande genom aktionsgrupper, dokumentations- eller museiprojekt är de så få att det inte går att statistiskt säkerställa om dessa personer bättre känner till länsmuseum än de som inte deltagit.

När man jämför svaren med de i *fråga 30* så framkommer det att bland dem som brukar läsa skönlitteratur och/eller facklitteratur med historiskt innehåll är det 27 procent som känner till länsmuseum mycket eller ganska väl. Motsvarande siffra för dem som inte brukar läsa sådan litteratur är 12 procent. När det gäller rollspel är det så få som ägnat sig åt det att det inte går se några signifikanta skillnader i fråga om kännedom av länsmuseum. Däremot kan det konstateras att bland dem som tittar på tv-program som handlar om historia är det en större andel, 23 procent, som känner till länsmuseum än bland dem som inte tittar på sådana program, 7 procent. Även bland dem som deltar med barn i historiska aktiviteter och bland dem som deltar i stadsvandringar är länsmuseum mer bekant än bland dem som inte ägnar sig åt sådana aktiviteter.

I jämförelse med *fråga 31* kan det noteras att av dem som varit eller är medlem i någon hembygdsförening, lokalhistoriskt sällskap, byggnadsvårdsförening eller liknande är det ungefär 35 procent som känner till länsmuseum mycket eller ganska väl. Bland dem som inte varit medlem i en sådan förening är det endast hälften så många som har samma kunskap om länsmuseum. Det bör dock påpekas att det är ganska få som är eller varit medlem av någon sådan förening, vilket gör att siffrorna är något osäkra.

Fråga 43.

Har du någon gång besökt eller haft kontakt med något av museerna i ditt län i frågor som rör kulturmiljön?

Procent av samtliga

	Samtliga	Grundskola	Gymnasium 1-2 år	Gymnasium 3-4 år	Universtitet
Ja	31	25	25	34	39
Nej	65	69	70	63	58
Ej svar	5	6	6	3	3
Summa	100	100	100	100	100

Närmare två tredjedelar har inte besökt eller haft kontakt med något museum i länet i frågor som rör kulturmiljön. Bland dem som studerat vid universitet är det en något högre andel som varit i kontakt med något museum. I denna grupp är det 39 procent som haft någon kontakt jämfört med 25 procent av dem som enbart har grundskola eller 2-årigt gymnasium. Även i denna fråga är andelen som besökt eller haft kontakt med museerna högre bland dem som är aktiva i någon förening samt bland dem som ofta besöker kulturaktiviteter och kulturmiljöer.

Fråga 44.

Känner du till att länsstyrelsen arbetar med frågor som rör kulturmiljön?

Procent av samtliga

	Samtliga	Grundskola	Gymnasium 1-2 år	Gymnasium 3-4 år	Univer- sitet
Ja	38	35	31	32	53
Nej	38	37	46	43	29
Vet ej	18	22	17	21	14
Ej svar	5	7	6	3	3
Summa	100	100	100	100	100

Knappt 40 procent känner till att länsstyrelsen arbetar med frågor som rör kulturmiljön. Det är en något större andel av de i åldersgruppen 55-74 år som känner till detta än vad det är i åldersgruppen 18-34 år, 43 procent mot 32 procent. Även bland de personer med universitetsstudier är det fler som känner till att länsstyrelsen arbetar med dessa frågor. I denna grupp har 53 procent uppgett att de känner till detta jämfört med övriga utbildningsgrupper där 31-35 procent uppgett att de känner till detta. Bland dem som är födda utanför Norden är andelen som svarat att de känner till att länsstyrelsen arbetar med frågor som rör kulturmiljön lägre än bland dem som är födda i Sverige. De som är aktiva i föreningar samt besöker kulturaktiviteter och kulturmiljöer ofta har en större kännedom om att länsstyrelserna arbetar med kulturmiljöfrågor än andra har.

Det finns ett samband mellan i stort sett alla de aktiviteter som tas upp i *fråga 29* och om svarspersonen känner till att länsstyrelsen arbetar med frågor som rör kulturmiljön. Bland dem som i *fråga 29* angett att de deltagit i eller tittat på historiska spel, deltagit i bevarande genom aktionsgrupper, forskat kring sin hembygd, deltagit i dokumentations- eller museiprojekt, släktforskning eller deltagit i en föreläsningsserie/studiecirkel är andelen som känner till att länsstyrelsen arbetar med kulturmiljöfrågor större än bland dem som inte ägnat sig åt någon av dessa aktiviteter. När det gäller deltagande i byggnadsvårdsläger är det så få som deltagit i sådana läger att det inte går med statistisk säkerhet avgöra om de i större utsträckning än de som inte deltagit känner till att länsstyrelsen arbetar med kulturmiljöfrågor.

Om man jämför med svaren i *fråga 30* så kan det konstateras att bland dem som läser skönlitteratur och/eller facklitteratur med historiskt innehåll, deltar med sina barn i aktiviteter som behandlar historia, deltar i stadsvandringar eller tittar på tv-program som handlar om historia är kännedomen kring länsstyrelsens arbete med kulturmiljöfrågor större än bland dem som inte ägnar sig åt dessa aktiviteter. Exempelvis är andelen som känner till att länsstyrelsen arbetar med dessa frågor 43 procent bland dem som tittar på tv-program som handlar om historia, vilket kan jämföras med 15 av dem som inte tittar på sådana program. När det gäller de som deltagit i roll- eller livespel så är den gruppen så liten att det inte går att konstatera några statistiskt säkerställda skillnader mellan dessa personer och dem som inte deltar i sådana aktiviteter.

I jämförelse med *fråga 31* kan det noteras att av dem som varit eller är medlem i någon hembygdsförening, lokalhistoriskt sällskap, byggnadsvårdsförening eller liknande är det fler som känner till att länsstyrelsen arbetar med frågor som rör kulturmiljön än bland dem som aldrig varit medlem i någon sådan förening.

Fråga 45.

Har du någon gång haft kontakt med länsstyrelsen i frågor som rör kulturmiljön?

Procent av samtliga som känner till att länsstyrelsen arbetar med frågor som rör kulturmiljön

	Samtliga	Grundskola	Gymnasium 1-2 år	Gymnasium 3-4 år	Universitet
Ja	15	8	17	14	20
Nej	84	90	83	85	79
Ej svar	1	2	0	1	0
Summa	100	100	100	100	100

Av dem som känner till att länsstyrelserna arbetar med frågor som rör kulturmiljö har den övervägande delen, 84 procent, inte varit i kontakt med länsstyrelsen i dessa frågor. De som är med i någon förening är de som i störst utsträckning uppgett att de haft kontakt med länsstyrelsen, 23 procent. Vid en jämförelse mellan olika utbildningsnivåer har 20 procent av dem som läst på universitet uppgett att de haft kontakt med länsstyrelsen i dessa frågor medan 8 procent av dem som enbart gått grundskola uppgett samma sak.

Fråga 46.

Hur väl känner du till Riksantikvarieämbetet?

Procent av samtliga

	Samtliga	Grundskola	Gymnasium 1-2 år	Gymnasium 3-4 år	Universitet
Mycket väl	1	1	2	1	0
Ganska väl	6	4	5	8	8
Något lite	44	40	43	39	56
Inte alls	45	52	47	50	30
Ej svar	4	4	3	5	5
Summa	100	100	100	100	100

De flesta har svarat att de känner till Riksantikvarieämbetet något lite eller inget alls. En större andel av de yngre än de äldre har svarat att de inte alls känner till RAÄ. Likaså är kännedomen om RAÄ lägre bland dem som är födda utanför Norden än bland dem som är födda i Sverige. Hos de personer som har studerat på universitet är kännedomen högre än bland dem som inte har det. De som är aktiva i någon förening samt de som ofta besöker kulturaktiviteter och kulturmiljöer har en högre kännedom om RAÄ än andra.

Av dem som i *fråga 29* angett att de deltagit i eller tittat på historiska spel, deltagit i byggnadsvårdsläger, deltagit i bevarande genom aktionsgrupper, forskat kring sin hembygd, deltagit i dokumentations- eller museiprojekt, släktforskat eller deltagit i en föreläsningsserie/studiecirkel är andelen som inte alls känner till RAÄ mindre än bland dem som inte deltar i någon av dessa aktiviteter.

Om man jämför svaren med de i *fråga 30* så ser man att det bland dem som brukar läsa skönlitteratur och/eller facklitteratur med historiskt innehåll är det 31 procent som inte alls känner till RAÄ. Motsvarande siffra för dem som inte brukar läsa sådan litteratur är 65 procent. När det gäller rollspel är det så få som ägnat sig åt det att det inte går se några signifikanta skillnader huruvida de känner till RAÄ. Det kan dock konstateras att bland dem som tittar på tv-program som handlar om historia är det en mindre andel, 38 procent, som inte alls känner till RAÄ än bland dem som inte tittar på sådana program, 79 procent. Även bland dem som deltar med barn i historiska aktiviteter och bland dem som deltar

stadsvandringar är kunskapen om RAÄ bättre än bland dem som inte ägnar sig åt sådana aktiviteter.

Bland dem som i *fråga 31* angett att de inte varit medlem i någon hembygdsförening, lokalhistoriskt sällskap, byggnadsvårdsförening eller liknande är det 49 procent som inte alls känner till RAÄ. Bland dem som är eller varit medlem i en sådan förening är andelen som inte alls känner till RAÄ lägre, 28 respektive 26 procent.

Fråga 47.

I vilken utsträckning tycker du att följande egenskaper stämmer med din uppfattning om Riksantikvarieämbetet?

Procent av samtliga som känner till Riksantikvarieämbetet

	Stämmer mycket väl	Stämmer ganska väl	Stämmer inte så väl	Stämmer inte alls	Ingen uppfatt- ning	Ej svar	Summa
Kunnigt	25	40	2	0	28	5	100
Ansvarstagande	16	40	4	1	31	7	100
Konservativt	10	22	13	2	45	8	100
Byråkratiskt	12	23	9	2	47	7	100
Förnyande	2	15	19	6	50	8	100

De egenskaper som de som känner till RAÄ i första hand tycker stämmer mycket/ganska väl överens med verket är kunnigt och ansvarstagande. När det gäller egenskaperna konservativt, byråkratiskt och förnyande var det närmare hälften som svarade att de inte hade någon uppfattning om detta. För de flesta av egenskaperna har kvinnorna i högre utsträckning än männen svarat att de inte har någon uppfattning. När det gäller egenskapen kunnig har en större andel av dem som ofta besöker kulturaktiviteter och kulturmiljöer svarat stämmer mycket väl. Bland yngre samt de med högre utbildningsnivåer är det en större andel som svarat att de inte anser att egenskapen förnyande stämmer in på RAÄ. Annars är det inte några större skillnader mellan de olika grupperna.

Fråga 48.

Har du någon gång besökt Riksantikvarieämbetets hemsida www.raa.se?

Procent av samtliga som känner till Riksantikvarieämbetet

	Samtliga
Ja, flera gånger	1
Ja, någon enstaka gång	7
Nej	88
Ej svar	3
Summa	100

Av dem som känner till Riksantikvarieämbetet är det åtta procent som svarat att de varit inne på RAÄ:s hemsida en eller flera gånger. Det finns inga signifikanta skillnader med avseende på kön, ålder eller utbildning.

Fråga 49.

Vilka av följande områden tror du att Riksantikvarieämbetet arbetar aktivt inom?

Procent av samtliga som känner till Riksantikvarieämbetet

	Ja	Nej	Vet ej	Ej svar	Summa
Förlagsverksamhet	22	17	47	14	100
Visning av kulturmiljöer	51	12	26	11	100
Byggnadsvård	80	3	9	9	100
Databaser och register rörande kulturarvet	69	2	18	10	100
Arkeologiska utgrävningar	69	6	17	8	100
Forskning	56	8	26	10	100
Inventering av fornminnen	80	1	11	8	100
Tidskriftsutgivning	35	10	43	12	100
Insamling av föremål	56	10	23	10	100
Kulturturism	26	21	40	12	100
Konservering	54	10	25	11	100
Utbildningar i frågor som rör kulturarvet	47	7	34	11	100
Dokumentation av kulturmiljöer och objekt	77	2	11	9	100
Prövningsinstans för kulturminneslagen	48	6	34	12	100
Fornminnesvård	69	5	17	9	100
Bibliotek och arkiv	62	7	22	9	100
Fastighetsförvaltning	28	22	39	11	100

Kring 80 procent av dem som uppgett att de känner till Riksantikvarieämbetet tror att RAÄ arbetar aktivt inom byggnadsvård, inventering av fornminnen, dokumentation av kulturmiljöer och objekt. Ungefär 70 procent tror att databaser och register rörande kulturarvet, arkeologiska utgrävningar samt fornminnesvård hör till RAÄ:s arbetsuppgifter. Över 50 procent tror visning av kulturmiljöer, forskning, insamling av föremål, bibliotek och arkiv, konservering. Kring 40 procent svarade ”vet ej” på frågorna om RAÄ ägnar sig åt förlagsverksamhet, tidskriftsutgivning, kulturturism och fastighetsförvaltning.

När det gäller databaser och register är det högre andel i grupperna yngre, boende i storstadsregionerna, högutbildade samt de som ofta besöker kulturaktiviteter och kulturmiljöer som tror att RAÄ ägnar sig åt detta. En större andel äldre än yngre tror att RAÄ ägnar sig åt arkeologiska utgrävningar. När det gäller fornminnesinventering, tidskriftsutgivning, utbildning, dokumentation, prövningsinstans, bibliotek och arkiv är det en högre andel bland dem med universitetsstudier som tror att RAÄ ägnar sig åt dessa aktiviteter än det är bland de med enbart grundskola. Skillnaderna i andelarna mellan grupperna är ungefär 20 procentenheter.

I många av de uppräknade aktiviteterna är det en större andel av dem som ofta funderar över kulturlandskapet som tror att RAÄ ägnar sig åt aktiviteten i fråga.

Undersökningen

Vad betyder kulturmiljön för dig?

Urval och estimation

1. Population och redovisningsgrupper

Populationen utgörs av folkbokförda personer i åldern 18-74 år i riket. Redovisningsgrupperna (delpopulationerna) består av bl.a. kön, åldersklasser, H-region, utbildningsnivå och födelse-land.

2. Parametrar

I de flesta fallen önskas information om parametrar av typen procentuella andelen personer med viss egenskap för såväl populationen som för redovisningsgrupper.

3. Urval och svars mängd

Från populationen drogs ett obundet slumpmässigt urval av storleken 2000. Datainsamlingen har resulterat i svar från 1209 personer, d.v.s. 60.5 % av de utvalda. Svarsandelarna varierar kraftigt mellan olika grupper av utvalda, vilket tabellerna 2- 8 visar.

4. Olika typer av brister i undersökningen

I en urvalsundersökning är alltid skattningarna behäftade med *urvalsfel* beroende på att endast en delmängd (urval) av populationen studeras. Ett annat fel uppkommer p.g.a. att vi inte lyckas få svar från vissa personer (bortfall) och att de avviker från de svarande beträffande det ämne undersökningen handlar om. Detta fel kallas för *bortfallsskevhet*. Ett tredje fel, *mätfel*, uppkommer när en person ger ett felaktigt svar.

För att underlätta användningen av statistiken är det värdefullt om storleken på felen kan uppskattas. Av nämnda feltyper är det endast storleken på urvalsfelet som kan skattas med hjälp av urvalsinformation. I denna undersökning anges som mått på urvalsfelet ett 95%-igt konfidensintervall. Med detta menas ett intervall som med 95 procents sannolikhet innesluter den skattade parametern.

För att få en uppfattning om mätfelen måste kostnadskrävande evalveringsundersökningar genomföras och kunskap om bortfallsskevheten kan i regel bara erhållas på ett indirekt och approximativt sätt genom att utnyttja registervariabler.

Både urvalsfelet och bortfallsskevheten kan reduceras genom att använda ett effektivt uppräkningsförfarande. I följande avsnitt visas hur det görs i denna undersökning.

5. Uppräkningsförfarande (estimation)

5.1. Allmänt om kalibrering av vikter

I undersökningen använder vi tekniken med kalibrering av vikter, vilket är en effektiv och flexibel metod (se Lundström 1997, Lundström och Särndal, 1999) för att reducera urvalsfelet och bortfallsrskvheten. I korthet består tekniken i att utnyttja ”starka” hjälpvariabler (registervariabler). De bildade kalibreringsvikterna är sådana att uppräknigen ger exakta skattningar av de hjälptotaler som bildas av hjälpvariablerna.

Med ”stark” hjälpvariabel menas en variabel som uppfyller en eller flera av följande egenskaper:

(i) variabeln samvarierar väl med svarsbenägenheten (-sannolikheten),

eller/och

(ii) den samvarierar väl med (viktiga) undersökningsvariabler,

eller/och

(iii) den avgränsar (viktiga) redovisningsgrupper.

I följande avsnitt redovisas de presumtiva hjälpvariablerna och den analys som leder till det slutliga valet.

5.2. Presumtiva hjälpvariabler

Urvalet har dragits från Registret över totalbefolkningen (RTB) och från detta register hämtas också hjälpinformation. För att ytterligare reducera felet hämtas också hjälpinformation från Utbildningsregistret (UTB).

De RTB-variabler som vi i en första gallring funnit intressanta är *kön, ålder, födelseland, inkomst, civilstånd, H-region* och av UTB-variablerna *utbildningsnivå*.

Vi gör redan i ett första steg hopslagningar av kategorier. Vid hopslagningen beaktas bl.a. egenskapen att identifiera redovisningsgrupper. Resultatet presenteras i tabell 2.

Tabell 1. Presumtiva hjälpvariabler

Variabel	Koder
Kön	Man; kvinna
Ålder	18-34; 35-54; 55-74 år
Födelseland	Födda i nordn; övriga
Inkomst	0-149; 150-299; 300- (tusental kr)
Civilstånd	Gift eller registrerat partnerskap; övriga
H-region	Stockholm, Göteborg, Malmö (1); övriga större städer (2); övriga riket (3)
Utbildningsnivå	Grundskola och okänd (1); gymn 1-2 år (2); gymn 3-4 år (3); eftergymn 1-2 år (4); universitet (5)

5.3. Egenskap i): Variabeln samvarierar med svarsbenägenheten

För att uppfylla egenskap (i) studeras sambandet mellan den dikotoma variabeln svarande/bortfall och hjälpvariablerna. Skattad andel svarande i olika grupper bestämda av respektive hjälpvariabel har därvid beräknats. Vid skattningen används en ”konventionell” teknik utan utnyttjande av hjälpinformation.

Vid stora skillnader mellan svarsandelarna utgör variabeln en stark kandidat till hjälpvariabel.

Tabell 2. Skattad procentuell andel svarande fördelat på kön.

Kön	Man	Kvinna
Svarsandel (%)	57.2	63.7

Tabell 3. Skattad procentuell andel svarande fördelat på åldersklasser.

Ålder	18-34 år	35-54 år	55-74 år
Svarsandel (%)	54.7	58.9	68.9

Tabell 4. Skattad procentuell andel svarande fördelat på födelse land.

Födelse land	Norden	Övriga
Svarsandel (%)	62.0	48.1

Tabell 5. Skattad procentuell andel svarande fördelat på inkomst.

Inkomst	0-149	150-299	300-
Svarsandel (%)	55.4	62.7	68.5

Tabell 6. Skattad procentuell andel svarande fördelat på civilstånd.

Civilstånd	Gift eller registrerat partnerskap	Övriga
Svarsandel (%)	66.0	56.0

Tabell 7. Skattad procentuell andel svarande fördelat på H-region.

H-region	1	2	3
Svarsandel (%)	57.5	61.0	63.8

Tabell 8. Skattad procentuell andel svarande fördelat på utbildningsnivå.

Utbildningsnivå	1	2	3	4	5
Svarsandel (%)	55.4	60.2	56.2	66.5	72.7

Vi ser av ovanstående tabeller att skattade svarsandelar varierar kraftigt mellan olika kategorier för alla presumtiva hjälpvariabler. Vissa utbildningsnivåer skulle kunna slås samman, men innan vi gör några bortplockningar av variabler eller kategorier tittar vi på i vilken mån dessa variabler uppfyller egenskap ii).

5.4. Egenskap ii): Variabeln samvarierar med (viktiga) undersökningsvariabler

Det är inte möjligt att hitta hjälpvariabler som samvarierar med alla undersökningsvariabler. Därför väljer vi att studera samvariationen med ett antal viktiga undersökningsvariabler. I tabell 9 beskrivs de variabler vi valt.

Tabell 9. Viktiga undersökningsvariabler.

Tilldelat variabelnamn	Förklaring (se även frågeformuläret)
Besök i kulturmiljö	Fr 17; 1=mer än en gång i månaden
Medlem	Fr 31; 1=är eller har varit medlem
Kulturhusens dag	Fr 37; 1=hört talas om
Riksantikvarieämbetet	Fr 46; 1=känner ganska eller mycket väl till

I tabellerna skattas parametrar för redovisningsgrupper bestämda av hjälpvariablerna. Skattningarna görs med hjälp av "konventionell" teknik.

Tabell 10. Kön

Variabel	Man	Kvinna
Besök i kulturmiljö	13.2	15.6
Medlem	20.5	20.1
Kulturhusens dag	18.2	23.0
Riksantikvarieämbetet	8.9	5.6

Tabell 11. Ålder

Variabel	18-34 år	35-54 år	55-74 år
Besök i kulturmiljö	14.0	13.3	16.3
Medlem	8.2	20.2	30.1
Kulturhusens dag	10.3	21.7	28.1
Riksantikvarieämbetet	4.6	9.5	6.4

Tabell 12. Födelseland

Variabel	Norden	Övriga
Besök i kulturmiljö	15.0	9.1
Medlem	21.2	10.1
Kulturhusens dag	21.3	15.2
Riksantikvarieämbetet	7.5	3.0

Tabell 13. Inkomst

Variabel	Mindre än 149 999 kr	150 000- 299 999 kr	300 000 kr eller mer
Besök i kulturmiljö	13.5	13.7	19.9
Medlem	16.1	20.7	29.8
Kulturhusens dag	18.6	22.5	19.9
Riksantikvarieämbetet	3.7	7.4	14.9

Tabell 14. Civilstånd

Variabel	Gift eller registrerat partnerskap	Övriga
Besök i kulturmiljö	14.2	14.7
Medlem	25.0	15.7
Kulturhusens dag	21.8	19.8
Riksantikvarieämbetet	7.2	7.0

Tabell 15. H-region

Variabel	1	2	3
Besök i kulturmiljö	17.7	14.5	10.9
Medlem	14.7	22.1	24.2
Kulturhusens dag	20.1	20.5	21.7
Riksantikvarieämbetet	8.7	7.4	5.0

Tabell 16. Utbildningsnivå

Variabel	1	2	3	4	5
Besök i kulturmiljö	6.6	9.4	17.7	19.4	28.9
Medlem	18.0	22.2	17.7	23.2	20.6
Kulturhusens dag	22.3	25.9	13.3	19.4	18.0
Riksantikvarieämbetet	2.0	7.4	7.9	5.2	15.5

Vi ser att de flesta registervariablerna förklarar en viss del av variationen i de viktiga undersökningsvariablerna.

5.5. Egenskap (iii): Variabeln avgränsar (viktiga) redovisningsgrupper

Redovisningsgrupperna bestäms av bl.a. kön, åldersklasser, H-region, utbildningsnivå och födelseland och därför är det viktigt att dessa variabler används i kalibreringen.

5.6. Slutligt val av hjälpinformation

Den hjälpvektor vi valt att utnyttja i kalibreringen kan skrivas som

kön+ålder+födelseland+civiltstånd+H-region+utbildningsnivå

Detta val baserar sig på analysen i avsnitten 5.2-5.5 samt några olika beräkningar av kalibrerade vikter. Vi har funnit att när väl dessa variabler utnyttjas har variabeln inkomst ytterst liten effekt (samvarierar med utbildningsnivå) och därför utnyttjar vi inte den variabeln. Vi har inte heller funnit några skäl att korstabulera (beakta s.k. interaktioner) några hjälpvariabler.

De kalibrerade vikterna är sådana att vid skattning av antalet personer i varje grupp bestämda av respektive variabel överensstämmer skattningen helt med det kända antalet, d.v.s. vid skattningen av antalet personer i olika *kön, åldersklasser, födelseland, civilstånd* och *H-region* överensstämmer statistiken helt med kända totaler från RTB och vid skattning av antalet personer i olika utbildningsnivåer överensstämmer statistiken helt med kända totaler från UTB.

Vi kan förvänta oss att bortfallsskevheten reduceras kraftigt genom utnyttjandet av denna hjälpinformation (särskilt för totaler). Detta beroende på att variationen i svarsbenägenhet förklaras väl (egenskap (i)). Dessutom samvarierar också hjälpvariablerna till betydande del med de viktiga undersökningsvariablerna (egenskap (ii)), vilket torde något reducera urvalsfelet. Det är också ett ytterligare skäl till att tro att bortfallsskevheten är liten.

6. Teknisk beskrivning av urval och estimation

Vi har en population U bestående av N personer. De parametrar vi är intresserade av är vanligtvis funktioner av två totaler $Y = \sum_U y_k$ och $Z = \sum_U z_k$, där y_k är värdet på variabel y för person k och z_k värdet på en annan variabel för samma person. Vanligtvis är y (och även z) en dikotom variabel, d.v.s.

$$y_k = \begin{cases} 1 & \text{om person } k \text{ har studerade egenskap} \\ 0 & \text{för övrigt} \end{cases} \quad (6.1)$$

Vanligtvis är vi också intresserade av parametrar för redovisningsgrupper. Låt oss benämna dessa

$U_1, \dots, U_d, \dots, U_D$, där $U = \bigcup_{d=1}^D U_d$. Totalen för redovisningsgrupp d kan skrivas

$$Y_d = \sum_U y_{dk} \quad (6.2)$$

$$\text{där } y_{dk} = \begin{cases} y_k & \text{för } k \in U_d \\ 0 & \text{för övrigt.} \end{cases}$$

Z_d bildas på likartat sätt.

En generell parameter för redovisningsgrupp d (d kan också avse hela populationen) kan skrivas $\theta_d = C \frac{Y_d}{Z_d}$, där C är en konstant.

Den vanligaste parametern är en procentuell andel, som erhålles när $C = 100$ och $z_k = 1$ för alla k , och y är definierad enligt (6.1). Om vi låter N_d vara antalet personer i redovisningsgrupp d , då kan parametern skrivas

$$P_d = 100 \frac{\sum_U y_{dk}}{N_d} \quad (6.3)$$

Vi drar ett obundet slumpmässigt urval s av storleken n från populationen, men p.g.a. övertäckning och bortfall har vi endast svarsmängden r av storleken m att utföra beräkningarna på. Storleken på populationen ger vi beteckningen N .

Den ”konventionella” estimatorn (för Y_d), har följande form:

$$\hat{Y}_d = \frac{N}{m} \sum_r y_{dk} \quad (6.4)$$

I estimator (6.4) används ingen hjälpinformation.

I syfte att erhålla en estimator med mindre urvalsfel och bortfallsskevhet än estimator (6.4) utnyttjar vi hjälpinformation i estimationen. Vi bildar en hjälpvektor \mathbf{x}_k , som anger till vilka kategorier av *kön+ålder+födelseland+civstånd+H-region+utbildningsnivå* som person k hör. Från RTB och UTB framställer vi hjälptotalerna $\sum_U \mathbf{x}_k$. Vi utnyttjar denna hjälpinformation i en kalibreringsestimator.

Kalibreringsestimern för totalen Y_d har följande utseende:

$$\hat{Y}_{wd} = \sum_r d_k v_k y_{dk} \quad (6.5)$$

där

$$d_k = N/m \text{ för } k \in r$$

och

$$v_k = 1 + \left(\sum_U \mathbf{x}_k - \sum_r d_k \mathbf{x}_k \right)' \left(\sum_r d_k \mathbf{x}_k \mathbf{x}_k' \right)^{-1} \mathbf{x}_k \quad (6.6)$$

Vid skattning av en parameter av typen $\theta_d = C \frac{Y_d}{Z_d}$ skattas respektive total med hjälp av kalibreringsvikterna $d_k v_k$.

Referenser

Lundström, S. (1997). Calibration as a standard method for treatment of nonresponse. Doktorsavhandling, Stockholm University.

Lundström, S. and Särndal, C.E. (1999). Calibration as a standard method for treatment of nonresponse. Journal of Official Statistics, 15, 305-327.